Konsten att mäta det omätbara: Om kvalitetsbedömning av konstnärlig kvalitet

Handelshögskolan i Stockholm

24 november

Agenda

1. Introduktion
2. Konsten att mäta det omätbara: Om konstnärlig kvalitet
3. Frågor

Ek. Dr. Erik Wikberg

- Artful Organizing: Essays on Places, Measurements and Money Flows in the Contemporary Cultural World
- Studier av konstnärliga ledare och företagsledare i bland annat New York, Paris, London, Peking och Stockholm
- Ett genomgående tema har varit hur man hanterar olika motstridiga intressen i kulturorganisationer
- Ett trettiotal publikationer, varav flera böcker för allmänhet och praktiker, samt ansvarar för svensk bokförsäljningsstatistik
- Tillhör forskningscentret Arts, Business and Culture (ABC)

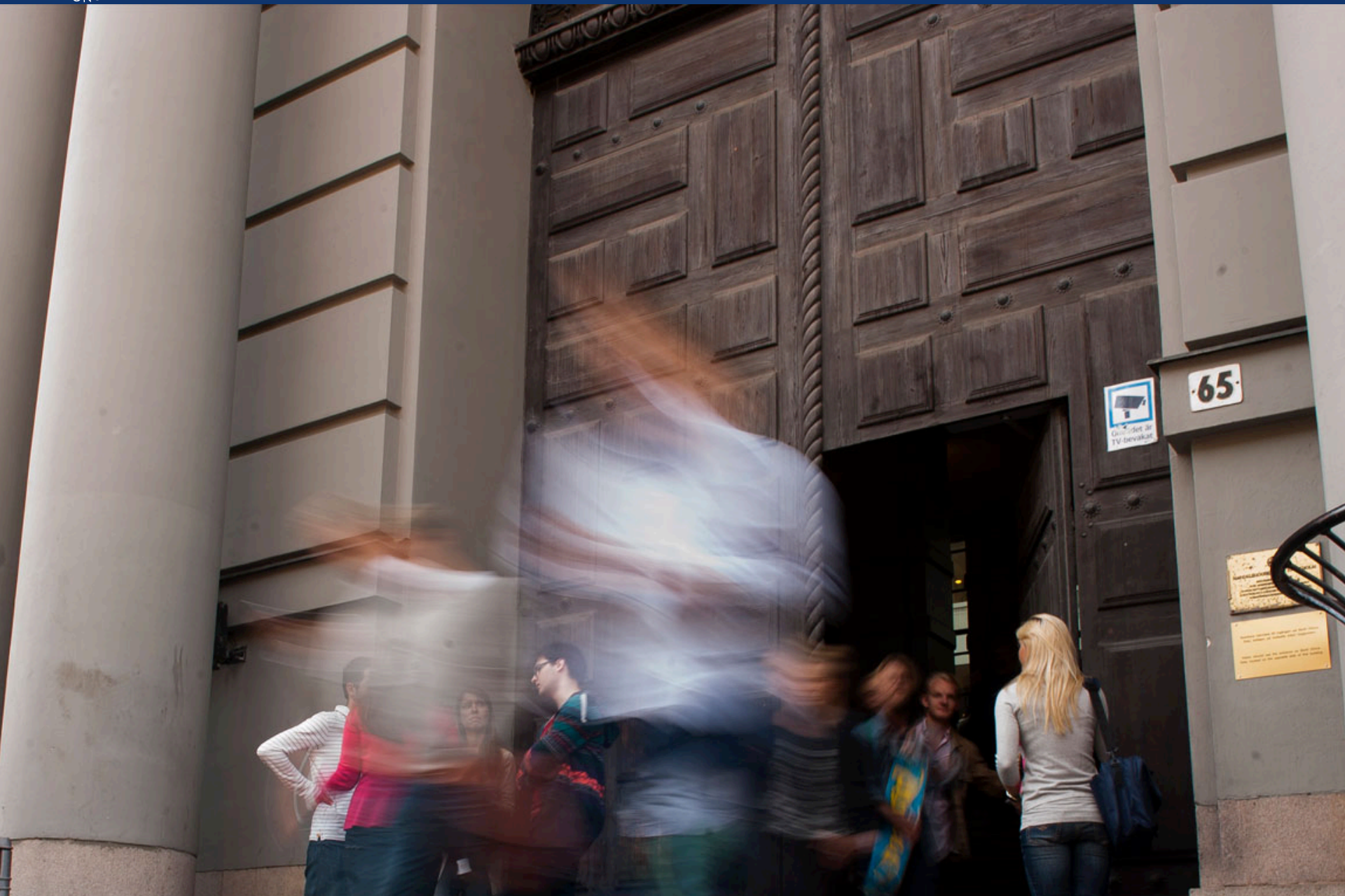
65

Agenda

1. Introduktion
2. Konsten att mäta det omätbara: Om konstnärlig kvalitet
3. Frågor

Vad är konstnärlig kvalitet?

- Konstnärlig kvalitet är när betraktaren berörs känslomässigt trots egna intellektuella invändningar.
- Konstnärlig kvalitet är när betraktaren bär den konstnärliga upplevelsen med sig under lång tid.
- Konstnärlig kvalitet är när betraktaren motvilligt byter ståndpunkt.
- Konstnärlig kvalitet väcker nyfikenhet och empati.
- Jämställdhet och mångfald bidrar till konstnärlig kvalitet.
- Konstnärlig kvalitet måste alltid specificeras utifrån konstart, kontext, tid och plats.
- Experter måste avgöra vad som är konstnärlig kvalitet.

Vad är konstnärlig kvalitet?

- Konstnärlig kvalitet är å ena sidan hantverksskicklighet och å andra sidan originalitet eller nyskapande
- Konstnärlig kvalitet behöver tolkas bredare. Västerländskt kanon fungerar inte i vår kommun där majoriteten är invandrare.
- Konstnärlig kvalitet är vad människorna i kommunen vill ha.
- Konstnärlig kvalitet kan också inrymma sådant medborgarna inte visste att de ville ha, sådant som marknaden aldrig skulle klara av att producera på egen hand.
- Kulturproducent: ”Jag tror inte att de själva vet vad de menar med konstnärlig kvalitet. Det är det som är problemet.”

Starten på forskningsprojektet…

- Kulturförvaltningschefer initierade projektet eftersom man sa att konstnärlig kvalitet inte enbart är det viktigaste målet, utan också det som är svårast att säga vad det överhuvudtaget är.
- Hur kan då något som man inte kan säga vad det är vara så viktigt?

Tidigare forskning om konstnärlig kvalitet i Sverige…

- Frenander (2015): Objektiv, subjektiv och kontextuell förståelse av konstnärlig kvalitet.
- Lindsköld (2015): Litteraturstödet och dess krav på konstnärlig kvalitet innehåller en rad motsatspar som dekonstrueras eller åtminstone samexisterar. Stödet var både anti-kommersiellt och gynnade vinstdrivande företag.
- Blomgren (2015): "Nya" och "gamla" argument för konstnärlig kvalitet:
    - Paternalistiskt argument
    - Nationalistisk identitet
    - Uppmuntra "rätt" sorts politiska idéer
    - Nya argument fokuserar istället på att bidra till ekonomisk tillväxt, mångfald, jämlikhet, hållbarhet, hälsa, osv.

Tidigare forskning om konstnärlig kvalitet i Sverige…

- Elam (2007): Belyser att konstnärlig kvalitet inom litteraturen ibland används för att konstruera falska dikotomier: människor säger sig exempelvis värna kvalitet framför könskvotering som om dessa vore absoluta motsatser.
- Hermele (2006): Använder sig av Minnichs koncept mystified concepts för att beskriva konstnärlig kvalitet
    - Odefinierade koncept som ger sken av att vara objektiva, trots att de inrymmer outtalade normer och ideal.
    - Leder till falska generaliseringar, där ett fåtal vita män ses som representativa för mänskligheten.
    - Leder till cirkelresonemang – det som visas på Dramaten är per definition kvalitet.
- Lantz (2007): *Professionaliserad smak* är könsmärkt

Tidigare forskning om konstnärlig kvalitet i Sverige…

- Lundbergs (2011) antologi *Under omprövning* har en kritisk inställning till värderelativistiska och socialkonstruktionistiska resonemang kring konstnärlig kvalitet. Tre kritiker:
  - Menar att socialkonstruktionistiska teorier ofta saknar solitt empiriskt stöd. Argumenterar att bara för att vissa teorier (till exempel om genus) blivit väldigt populära så betyder det inte att de har stöd i verkligheten.
  - Socialkonstruktionistisk teori bygger nästan uteslutande på västerländska data, trots att man tar avstånd från chauvinistisk eurocentrism.
  - Språkbruket är ofta så ogenomträngligt att det inte förstås utanför den egna gruppen.

Tidigare forskning om konstnärlig kvalitet i Sverige…

- Strannegård (2007) argumenterar för att kvaliteter kopplade till estetik, etik, symbolism och känslor är okvantifierbara av naturen. Konstnärlig kvalitet kan inte jämföras med hållfastheten på en bro.
- Sandin Bülow (2007) menar att konstnärlig kvalitet är kopplad till välbefinnande, genuinitet, hållbarhet, etik och äkthet.
- Wingårdh och Waern (2007) säger att konstnärlig kvalitet i arkitektur utgörs av *rationella* och *sensuella* kvaliteter.

Tidigare forskning om konstnärlig kvalitet i Sverige…

- Bülow (2007) skiljer på nio olika sorters värde kopplade till kvalitet:
  - Funktionsvärde
  - Medicinskt värde
  - Skicklighetsvärde
  - Moraliskt värde
  - Hedoniskt värde
  - Estetiskt värde
  - Epistemiskt värde
  - Värde-för
  - Absolut värde

Språket och ”the linguistic turn…”

- Meyer & Rowan (1977): Organisationer behöver beskrivas i ett legitimt språkbruk
- Minnich (1990): ’Mystified concepts’. Språket delar människor i sorter och upphöjer sedan en sort till norm.
- ”The linguistic turn” (Alvesson & Kärreman, 2000): Avfärdar språk som en spegellik beskrivning av verkligheten – från ’grounded fictionalism’ till diskursanalys

Språket och ”the linguistic turn…”

- ”Terms such as *leader, decentralization, hierarchy, strategic, motives, participation, decision*, and so on do not have abstract, context-free meanings. The leader, for example, may write memos, listen, yell, give and take advice, and underscore norms. The leader may be a Girl Scout senior, an SS officer, Mahatma Gandhi, or a middle-level bureaucrat.” (Alvesson & Kärreman, 2000: 142).

Projektets stora utmaning

Ett önskemål (från vissa) av finansiärerna är att hitta bättre KPI:er och styrmodeller för konstnärlig kvalitet.

Samtidigt handlar sociologiskt grundad organisationsteori ”*inte* om att söka de universella lagar som styr sociala praktiker, utan om de sociala praktiker som genererar universella lagar.” (Dobbins, 1994).

Utgångspunkten har inte varit att skapa en enkel KPI utan att förstå de sociala praktiker som genererar KPI:er eller kravet på KPI:er.

Varför är detta viktigt just nu?

Vikten att tala om kvalitet

- Vi lever i en genomkvantifierad tid
- Kvalitetsuppföljningar inom alla samhällsområden
- Kvalitet är västvärldens enda konkurrensfördel
- Kvalitet som ursprungligt begrepp – latin, *av vad eller hurdan*? Kontra kvalitet som något bra
- Viktigt att kunna *beskriva* och *artikulera* vad som är hög kvalitet och kommunicera dem på övertygande sätt – ord kan beskriva något mer exakt än siffror med många decimaler
- Arbeten automatiseras men vi kommer troligen aldrig att automatisera kultur eftersom det är djupt mänskligt

TÄBY
KOMMUNHUS
13

Varför studera konst när man vill studera motstridiga logiker?

Det finns flera skäl till att kulturproduktion är ett bra fall av motstridiga logiker

- Kulturproducenter i Sverige har ofta finansiering både av det offentliga och det privata, bedriver verksamheter enskilt, i föreningsform och som näringsverksamhet
- Offentliga förvaltningar har väldigt många målsättningar kopplade till mycket olika syften
- Konsten i sig har en inneboende paradox: ”Konsten är mer politisk än politik, för det omfördelar det sinnliga, den förändrar på allvar vårt sätt att uppleva världen. Politiken upprepar istället givna strukturer. Den inneboende olösliga paradoxen är att konsten är i och utanför samhället på samma gång. För att vara fri måste den stå utanför och titta in på samhället, samtidigt som den är del av samhället.”

En introduktion till det teoretiska fältet

- Den dominerande organisationsteorin sedan sent 1970-tal har varit *sociologiskt* inriktad
  - Fokus på normer, strukturer och mänskliga relationer
  - Människor antas ha en begränsad rationell förmåga och göra tillfredsställande snarare än maximerande val
  - Oftast en socialkonstruktionistisk epistemologi

…. I motsats till klassisk nationalekonomi eller 'organizational economics'

  - Som istället antar *economic man* – en rationell individ som handlar i egenintresse, gör val oberoende av andra individer och som har full kunskap om sina valmöjligheter

En kort bakgrund till institutionell teori och institutionella logiker

- Institutionella logiker har utvecklats till ett eget teoretiskt fält sedan 1990-talet och går i korthet ut på att olika delar av samhället (företaget, familjen, professionen, religionen, staten, marknaden, osv.) har sina egna organisationsprinciper.
- Hybridorganisationer är organisationer där flera institutionella logiker samexisterar.
  - Exempelvis inom olika avdelningar på ett företag – HR-avdelningen, finansavdelningen, produktutvecklingsavdelningen och säljavdelningen följer nödvändigtvis inte samma principer.
  - Nationella kontor kan fungera olika beroende på sin lokala omgivning.

En kort bakgrund till institutionell teori och institutionella logiker

- Många studier handlar om hur en logik kan *ersätta* en annan logik, vilket har skett inom exempelvis amerikanska finansbranschen, symfoniorkestrar, förlagshus, revisions- och advokatkontor, israeliska center för våldtagna kvinnor, franska lyxrestauranger, osv.
- Andra studier handlar om hur logiker varaktigt samexisterar. Studier visar exempelvis på att sådana samarbeten kan ge upphov till innovativa samarbeten i kanadensisk sjukvård eller hur en ny hybridisering kan fungera som ”Trojanska hästar” i franskt socialarbete.

En kort bakgrund till institutionell teori och institutionella logiker

- En studie (Cooper et al, 1996) om advokatkontor visar på ”institutionell sedimentering”, det vill säga att institutionella logiker läggs på lager snarare än ersätts helt och hållet.
- Jay (2013) uppmärksammade i en studie om Private Public Partnerships att hybridorganisationer som ställs inför genuint motstridiga krav alltid upplever får paradoxala resultat – vad som är en framgång enligt en logik är ett bakslag enligt en annan, och tvärtom.

Institutionella logiker

Institutionella logiker

- Samhället ordnas genom institutionella logiker: Starka, normativa, kulturellt konstruerade, gemensamma föreställningar…
- … som utvecklas och upprätthålls i en vidare omvärld…
- … och föreskriver hur en viss samhällssektor/organisation/aktör ska vara organiserad, handla och agera.

Projektet har särskilt fokuserat på tre logiker: den (kulturella) professionslogiken, den statliga logiken och marknadslogiken och ser kulturförvaltningar som hybridorganisationer som inrymmer flera av dessa.

Några konkreta exempel på motstridigheter i studien

Hur hanterar man situationer där:

- Man väljer mellan folkkära breda kulturproducenter och den mer avantgardistiska spjutspetsen?
- Man väljer mellan barnteater utan inträde och annan scenkonst som kan kan ha hög egeninfinansiering?
- Man å ena sidan vill finansiera kultur som ger kulturproducenter rimliga löner och å andra sidan ger så mycket pang för pengarna som möjligt?
- Man väljer mellan kultur som får många besökare men dåliga recensioner eller kultur som får få besökare men bra recensioner?

”Politiker vill gärna att kulturen ska vara en quick-fix på allt: De vill att kulturen ska fixa jämställdheten och mångfalden, och demokratin i största allmänhet, och även då vara bred men samtidigt en spjutspets, och gärna internationell och stärka internationella relationer. (…) Man skulle inte begära detsamma av Försvarsdepartementet.” *Kulturproducent*

Begreppsapparat

Identifierade strategier för att hantera motstridiga krav

- Selektering: Att medvetet uppfylla vissa men inte andra krav
- Anpassning: En strategi av läpparnas bekännelse – en försäkran att vissa krav ska uppfyllas utan verklighetsgrund
- Outsourcing: Tjänstemän överlåter bedömning till andra
- Hybridisering: Vissa element av en viss kulturproduktion ska tillfredsställa en typ av krav och ett annat element ett annat typ av krav
- Normkreativitet: Att genom sitt uppträdande skapa sig egna normer som går på tvärs med befintliga och genom en viss identitet vinna acceptans för dessa normer

Begreppsapparat

Selektering: Att medvetet uppfylla vissa men inte andra krav

- ”Som jag ser det ska inte en ansökan uppfylla alla krav. Man måste välja ut en eller flera. Det är fel att tro att alla enskilda projekt ska uppfylla alla krav, men det står inte alltid tydligt på hemsidor och jag oroar mig över det. Det blir också otydligt när man har så många olika krav i olika sökinstanser.” *Tjänsteperson, Stockholm Läns Landsting*

Begreppsapparat

Anpassning: En strategi av läpparnas bekännelse – en försäkran om att vissa krav ska uppfyllas utan verklighetsgrund

- ”Du har ju alltid de här formuleringarna att allting ska vara tillgängligt för alla, det vet vi att det inte är, det är klart att kulturskolan inte är tillgänglig för alla, och det finns alltid en medvetenhet om det tror jag, att politikerna måste säga det, och vi kan bara göra det politikerna lämnar pengar till. Det är såhär, vi lever med en politisk retorik och sedan så är de praktiska förutsättningarna annorlunda.” *Konstnärlig chef*

Begreppsapparat

Outsourcing: Tjänstemän överlåter bedömning till andra

- I en specifik kommun betonades att bedömning av konstnärlig kvalitet skulle avgöras av professionella personer utanför kommunen och inte av tjänstemännen själva: ”Jag ska inte bedöma kvalitet, då är vi jävligt illa ute. Jag kan bedöma utifrån vissa bidragsregler och sådana saker, men jag vill inte använda ordet kvalitet så ofta på vad jag ska bedöma [utan det ska istället göras av andra som har kunskap om just den konstarten som ska finansieras].” *Tjänsteperson, kommun*
- En variant på denna strategi är när bedömningar sker i referensgrupper, med mera.

Begreppsapparat

Hybridisering: Vissa element av en viss kulturproduktion ska tillfredsställa en typ av krav och ett annat element ett annat typ av krav

- ”En dansföreställning kan låta musiken vara väldigt nyskapande, men då måste dansen vara mer traditionell. Om allting skulle vara genuint nyskapande skulle det bli svårt för en publik.” *Tjänsteperson, kommun*

Begreppsapparat

Normkreativitet: Att genom sitt uppträdande skapa sig egna normer som går på tvärs med befintliga och genom en viss identitet vinna acceptans för dessa normer

- En clown beskriver hur hon istället för att följa en logik skapar sig en egen som går tvärs mot alla sociala konventioner och som accepteras just för att hon är en clown. ”Det är så oförargligt då. Jag blir förlåten, för jag är liksom bara en dum clown. Och det är det som jag utnyttjar.” *Kulturproducent*

Professionell logik

Professionell logik: Konstvetare måste bestämma vad konstnärlig kvalitet är:

- ”Konstvetarna bedömer kvaliteten. Det kanske inte är lika tydligt, men precis som att om nån ska operera blindtarmen så måste man ju ha en läkarutbildning, då har man byggt upp kunskap för att utföra en sådan operation.” (…) ”Ska konst bara vara vackert, eller ska det vara fult och provokativt? Ska det vara kritik? Det är svårt tror jag. En läkare som har utbildat sig till kirurg har en större kvalitetsmässig möjlighet att göra en blindtarmsoperation, och då får man tänka samma sätt med konst, att om man har studerat väldigt mycket konst så kan man bedöma kvalité, det är ett sätt att förhålla sig till det, men det stämmer ju inte alls om man frågar gemene man, för de har helt andra preferenser på vad som är bra kvalité.” *Tjänsteperson, kommun*

Statlig logik

Statlig logik: Medborgarna står i fokus. Viktigt att kulturprojekt är både underhållande och lärorika:

- "Det spelar ingen roll om vi tjänstemän tycker att något har hög konstnärlig kvalitet eller tycker att något är fantastiskt bra om inte medborgarna visar intresse. Vad för slags kvalitet är det? (…) Vi behöver tänka på konstnärlig kvalitet på ett annat sätt och jag tycker att vi går i den riktningen. Det handlar inte om professionalism eller hantverksskicklighet. Det är viktigt för konstnärer, men vi behöver bredda vår uppfattning om vad konstnärlig kvalitet är, för att det är så världen ser ut idag och hur vår kommun ser ut." *Tjänsteperson, kommun*
- Frågor om identitetspolitik (gällande genus, etnicitet, sexuell läggning, osv. i fokus) är centrala för synsättet.

Statlig logik

Statlig logik: Medborgarna står i fokus. Viktigt att kulturprojekt är både underhållande och lärorika:

- ”Vi arbetar med konstnärlig kvalitet genom att vi skapar system för bedömningarna. Arbetsgrupper, referensgrupper samt sakkunniga bedömer ansökningarna. Dessa har mandat i två år. (…) Det är viktigt med tidsbegränsade mandat och det måste finnas armlängds avstånd mellan bedömare och de som ansöker.” *Tjänsteperson, Kulturrådet*

Marknadslogik

Marknadslogik: Vad som är kvalitet avgörs av marknaden. Det centrala är vad konsumenterna vill ha, inte vad de borde vilja ha:

- ”Det handlar om att ge folk vad de vill ha.” *Tjänsteperson, kommun*
- ”Kulturen ska stärka kommunens varumärke.” *Tjänsteperson, kommun*
- ”Att kunna göra sig själv synlig kommer att bli ännu mer viktigt i framtiden. Marknadsföring, PR och att kunna projektets förmåga att digitalisera sig, att marknadsföra och sälja biljetter, är viktiga aspekter [av konstnärlig kvalitet]”. *Tjänsteperson, kommun*
- ”Jag använder ordet kommersiell trots att jag vet att människor inte gillar det. För mig är konstnärlig kvalitet att leverera ett projekt som är rätt för det specifika uppdraget från uppdragsgivaren.” *Kulturproducent*

Sammanfattning av logiker

	Professionslogik	Statlig logik	Marknadslogik
1.Tolkningsförträde	Experter	Medborgare	Konsumenter
2. Värden i fokus	Estetiskt värde och skicklighetsvärde	Funktionsvärde, moraliskt värde, epistemiskt värde och skicklighetsvärde	Hedoniskt värde
3. Exempel på betydelse	”Experter definierar konstnärlig kvalitet” ”Formellt utbildade personer måste avgöra vad kvalitet är” Konstnärlig kvalitet bestäms av professionella aktörers status i fältet.”	”Medborgarna definierar konstnärlig kvalitet” ”Konstnärlig kvalitet skapas av jämställdhet och mångfald” ”Konstnärlig kvalitet måste ses utifrån formella, nedskrivna statliga dokument”	”Konsumenter definierar konstnärlig kvalitet” ”Konstnärlig kvalitet avgörs av hur många som besöker ett visst projekt och hur mycket de är villiga att spendera” ”Konstnärlig kvalitet är när konsumenters eller uppdragsgivares förväntningar uppfylls.”
4. Syn på kulturprojekt	Kulturprojekt finns till för konstens egen skull	Kulturprojekt förkroppsligar och fostrar demokratiska ideal	Kulturprojekt är varor och tjänster på en marknad

Slutsats: Konstnärlig kvalitet som ett polysemt mål

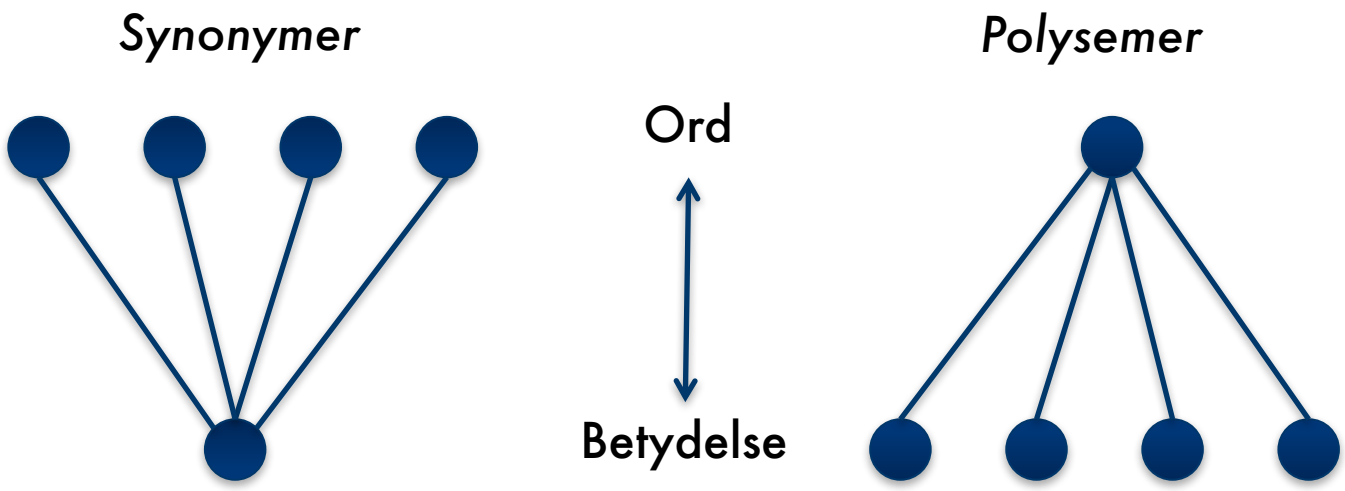

Synonymer har många ord för en betydelse.
Polysemer har många betydelser för ett ord.

Slutsats: Konstnärlig kvalitet som ett polysemt mål

Det viktigaste konceptet som lanseras i den föreslagna begreppsapparaten är att konstnärlig kvalitet är ett *polysemt mål*

- Polysemer är ett ord med flera betydelser.
- Ett polysemt mål inrymmer samtidiga och många (ofta motstridiga) kvalitetsförståelser, målsättningar och tolkningar
- Genom att låta begreppet vara just polysemt kan motstridiga logiker hanteras. Annars hade det inte varit möjligt.

Praktiska implikationer

Nytta för tjänstepersoner

- Organisationer antas sträva efter mål som är uniformt formulerade, rationella och konsekventa. Genom att *medvetandegöra* omgivningen på att det finns motstridiga krav behöver inte tjänstepersoner känna sig misslyckade när de ställs inför att uppfylla motstridiga krav.
- Genom att utveckla en *begreppsapparat* som beskriver de strategier personer använder för att hantera motstridiga krav kan tjänstepersoner *begripliggöra* och *vinna acceptans för* de sätt som tjänstepersoner och kulturproducenter måste använda för att hantera detta.

Praktiska implikationer

Nytta för tjänstepersoner

- Att inkonsekvenser och motstridigheter oftast upplevs som problem är något som därtill kan ifrågasättas. Att låta konstnärlig kvalitet vara ett *polysemt begrepp* kan ha många fördelar. Det ger tolkare och uttolkare frihet att finansiera en mångfald av konstnärlig produktion för specifika sammanhang, i specifika tider till specifika ändamål.
- Hur kan något vara så viktigt om det inte går att definiera? Jo, för att det är ett polysemt mål.

Styrkor och svagheter angående praktiska implikationer

- Forskning strävar efter teorier med större giltighet och relevans bortom det empiriska fallet.
  - Svaghet: Inget fokus på sådant som inte är relevant och allmängiltigt. Många stickspår utelämnas.
  - Styrka: Ett verktyg att ha med sig *oavsett* vilken verksamhet man arbetar med i framtiden.
- Har inte de flesta företag och organisationer i någon utsträckning polysema mål, särskilt de som utsätts för flera institutionella logiker samtidigt?

Tips på hur man kan åstadkomma förändring i hybridorganisationer

- Viktigt att *identifiera och kartlägga* motstridiga krav inom en organisation
- Viktigt att kritiskt *utvärdera* om det är en fördel eller inte att styra en hybridorganisation mot enbart en logik – alla val har för- och nackdelar
- *Om* man vill förändra en hybridorganisation är det därnäst viktigt att *prioritera* vilka krav som ska stå över andra
- Slutligen viktigt att vara *medveten* om att normer ofta förändras sakta och stegvis. Även om formella strukturer och mål förändras lever ofta organisationens informella strukturer kvar och lever sitt eget liv.

Råd när det gäller att praktiskt undersöka och mäta värden

- ”Den som bara har en hammare ser spikar överallt” – se till att välja metod efter vad ni faktiskt vill undersöka
- Skilj på kvantiteter och pseudokvantiter
- Skilj på sanningsanspråk, estetik och etik
- Var medveten om att ”what gets measured gets done” – på gott och ont
- Känn stor frihet – att mäta eller inte mäta

Råd när det gäller att praktiskt undersöka och mäta värden

- Två möjliga vägval:
  - Var medveten om att konstnärlig kvalitet är ett mångbottnat begrepp och att det finns fördelar med att kunna använda det för att åsyfta helt olika saker
  - Lista alla egenskaper och betydelser av konstnärlig kvalitet och var transparent med vilken betydelse man tillskriver konceptet
    - En god vägledning ges av den sammanfattande tabellen över professionslogiken, den statliga logiken och marknadslogiken

Vägen framåt

- Diskussion om en eventuell fortsättning efter nyår, med mig och Lars Strannegård
- Alldeles oavsett – en enkät som undersöker hur *vanliga* de olika uppfattningarna om vad konstnärlig kvalitet är bland tjänstepersoner, hur överlappande de är, och om de samspelar med kön, ålder, storlek på kommun, osv.
- Materialet kan användas i lämpliga sammanhang till fler publikationer i framtiden när tillfälle ges

Agenda

1. Introduktion
2. Konsten att mäta det omätbara: Om konstnärlig kvalitet
3. Frågor

Diskussion om praktisk tillämpning

- Vet ni själva vilken av dessa logiker som ni tycker är allra bäst?
- Finns det någon ni tycker är dålig?
- Tycker ni att det finns en logik som bör gälla för all kulturfinansiering eller bör det vara en mix av dessa tre logiker?

TACK!

Frågor? Känn dig fri att höra av dig!

erik.wikberg@hhs.se
+46 70 427 90 20

Konsten att mäta det omätbara:

Om kvalitetsbedömning av konstnärlig kvalitet

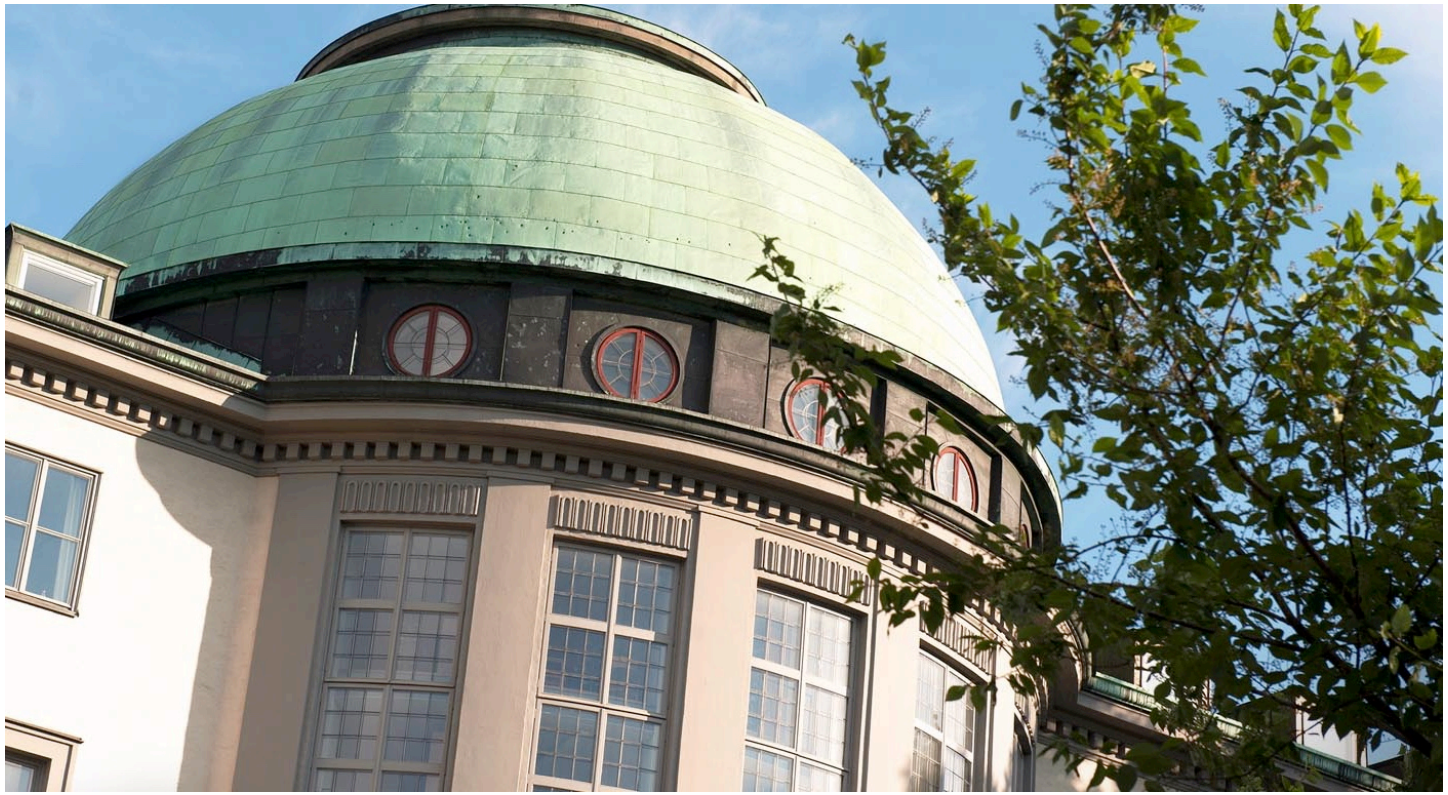

En ansats till ekonomiskt och kulturellt ändamålsenlig styrning

Bakgrund

I Sverige fördelas årligen drygt 21 miljarder kronor av offentliga medel till kulturområdet på statlig, regional och kommunal nivå

- Statlig nivå 7,6 miljarder kronor
- Regional nivå 3,6 miljarder kronor
- Kommunal nivå 10 miljarder kronor

Syfte

Att kartlägga användningen av offentliga kulturmedel

Ekonomiskt värdeskapande skiljer sig från kulturellt och konstnärligt värdeskapande…

Intäkter	100
- Kostnader	- 40
Resultat	60

Men subjektiva bedömningar ligger bakom siffror också

VARFÖR? — Vision

VAD? — Strategisk styrning — Målformulering

HUR? — Ekonomi-styrning — Implementering av strategier

Aktivitets-uppföljning — Individuella handlingsplaner, lokala mål och mått

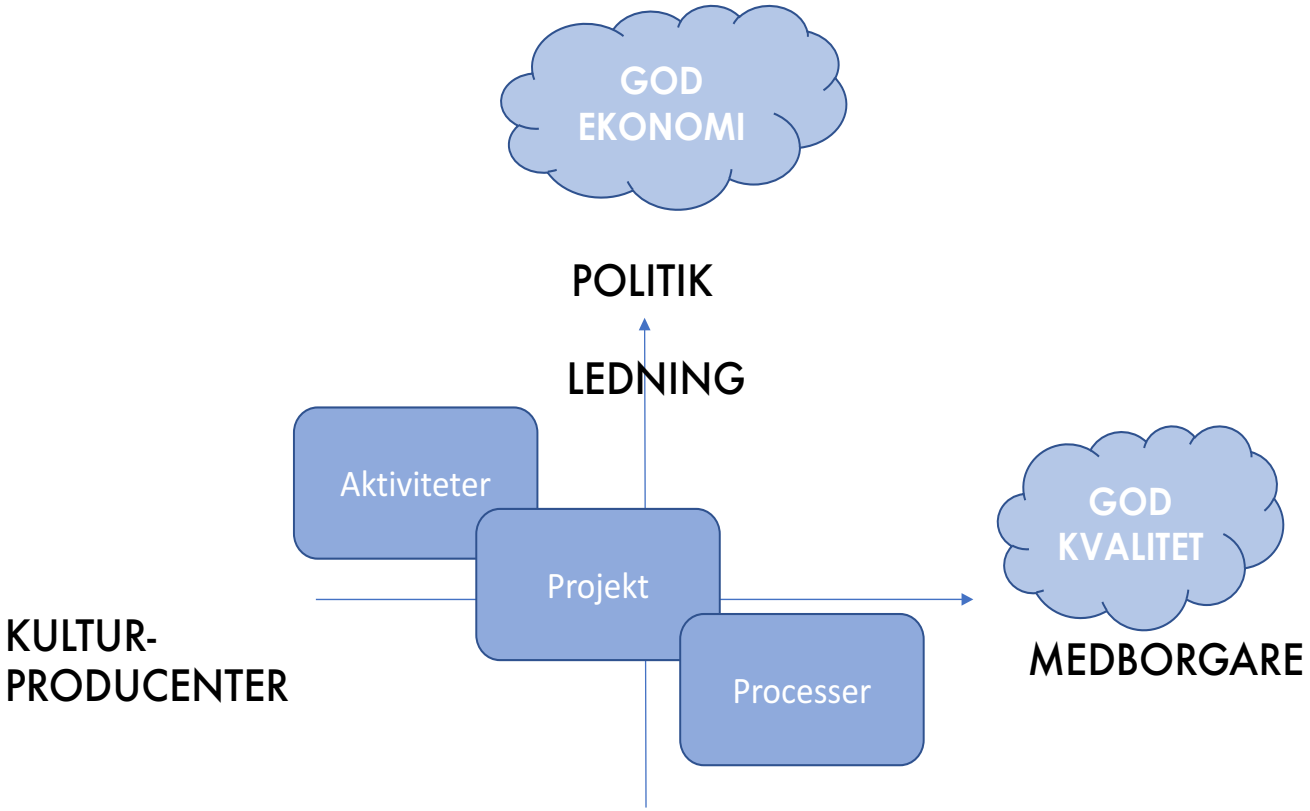
GOD
EKONOMI
POLITIK
LEDNING
Aktiviteter
Projekt
Processer
KULTUR-
PRODUCENTER
GOD
KVALITET
MEDBORGARE

EKONOMI ↑ E

MÅL ↑ E + → K

God ekonomi
på bekostnad av
kvalitet

God ekonomi
och hög kvalitet

Varken god ekonomi
eller hög kvalitet

Hög kvalitet
på bekostnad
av ekonomi

KVALITET → K

Varför försöka mäta det omätbara?

- Otydligheter kan leda till att de som är duktiga på att skriva ansökningar premieras framför de som bär den konstnärliga fanan högt.
- Otydligheter kan leda till att de sökande försöker anpassa bort spetsighet och nyskapande vilket i sin tur kan få till följd att idéer med stor initial konstnärlig potential urvattnas.
- Varför mäta något som egentligen inte är ett problem?

Utmaning #1 Att kunna motivera och skapa legitimitet för bidragsgivningen

”Väldigt förenklat kan man säga att vi hade 106 miljoner kronor som vi fördelade till 100 aktörer. Och de fick samma pengar varje år [---] till slut kunde vi inte riktigt motivera varför sex handläggare bedömer 700 ansökningar när pengarna i princip fördelas på samma sätt varje år. Det var den egna självkritiken i det. Sen hade revisorerna kritik, för de sa ’en verksamhet som haft ett stöd på en nivå under tio, femton år, kan … Går det ens en gång att ändra, eller kan man se det som en prenumeration i princip? Alltså, är det ett utställt löfte?”

Utmaning #2 Att sätta ut en riktning och få styrkraft mot mål

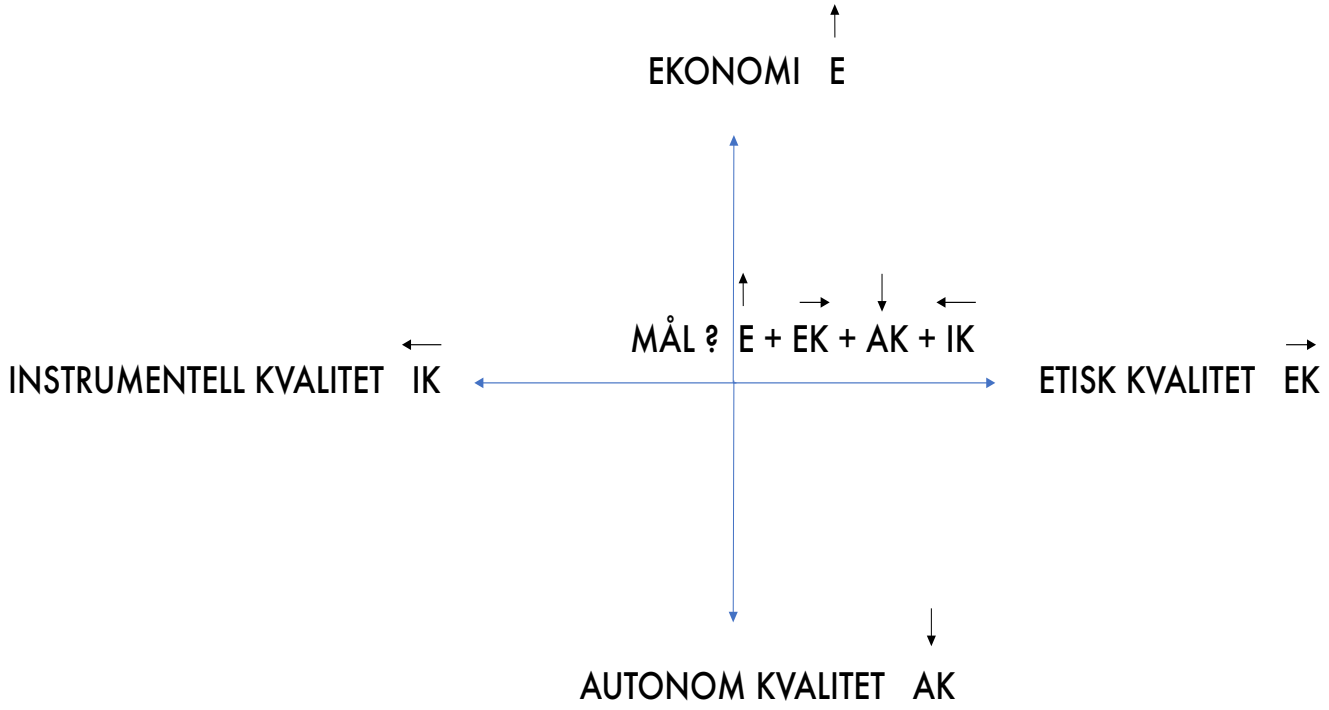

Den obefintliga styrningen?

Utmaning #3 Att fastställa riktlinjer för uppföljning för att kunna göra jämförelser

”[Det mäts] hur många som kom och hur många böcker som lånades ut och så vidare. Men just det här med det kvalitativa, det är där vi famlar. Och jag tror igen att vi skulle behöva verktyg i det.”

”Det kommer inte så många men kvaliteten var fantastiskt, men hur visar vi det? Hur beskriver vi det?”

MÅL	Konstnärlig kvalitet	Publik räckvidd	Delaktighet	Jämställdhet och mångfald	Ekonomisk bärkraft
MÅTT	Producentens anseende Nyskapande-grad	Träff-procent	Involverar publiken	Representation Tematik/innehåll	Genomför-barhet
BETYG (SKALA 1—3)	Min 2, max 6	Min 1, max 3	Min 1, max 3	Min 2, max 6	Min 1, max 3

Förslag till bedömningsgrundande ramverk för bidragsgivning

”Simple, clear purpose and principles give rise to complex, intelligent behavior.

Complex rules and regulations give rise to simple, stupid behavior.”

TACK!

Linda Portnoff

linda.portnoff@hhs.se

0704658946